

Melangia, V. *melancolia* Melànic, melano-, melanos-, melanúria, V. melan- Melar, melassa, melat, V. mel

MELCA o MELGA, 'menes de farratge', del ll. vg. 5 MELICA, ll. MĒDĪCA id., anomenada així perquè provenia de Mèdia, nació de l'antic Iran. □ 1.ª doc.: *melga*, 1797, Cavanilles; *meuca*, 1817.

Cavanilles registrà «*Medicago muricata: melga*, agaons: luserne à fruits hérissés», al costat de «*Medicago sativa: alfals cultivat: luserne cultivée: cast. mielga, alfalfa*» (*Observ.* II, 336). En les *Memòries d'Agricultura* de la Junta de Comerç de Bna. v, 1817, p. 11, «*meuca*=cast. *alcandia* o *saina*» entre les menes de «grano de calidad ínfima, destinado directamente al sustento ínfimo del ganado, siembra de verano y cosecha de otoño» (p. 11).

En diccionaris catalans, res abans de Labèrnia, 1840, que només registra *melga* i *melgò*, però no les altres formes; «*melca* (Emp.): planta que mengen els bous», «*melga* o *melgues* (prov. Lleida): herba dolenta que es fa pels sembrats», *DAG*. «Arribàrem fins a les tàpies de la casa --- de sorpresa --- començà a sortir-ne gent esverada --- creurien --- trobar tancada la retirada, i això --- no era aixís, i l'un per ací, l'altre per allà, com conills sorpresos a la pastura, se'ns escabulliren per entre les *melques* y canemeres», *MrnVayreda* (*Puny.* 1, 4, xviii, 275 (214)); «els segadors --- furgaven per l'atapehida tofa, ab una brahó sorda, com d'una tocada de senglans farratjant-se en un camp de *melca*», id. (*Sang Nova* III, v, 190). Jo he sentit *melca* per a una planta empordanesa que creix en terres amara- 20 rades: «què és? Són uns aiguamoixos que hi ha *mēlka* alta» (pagès vell de l'Escala, 1958); també cap a l'Ebre, *mēlka* mena de farratge com alfals (Ascó, Almatret, 1935-6).

En canvi, forma amb *μ* entorn d'Osona: *mēyka* a Monistrol de Calders, a Muntanyola i un camp de *mēlka* o *mēyka* a Prats de Lluçanès (1936, 1930). A l'Alt Pallars *mēlges* com a mala herba dels conreus (Farrera, 1933), i *mēlga* semblant a l'alfals (Bonansa, 1957).

Els botànics hispanoàrabs donen formes mossàrabs: *myálqa* en Ibn Alǧazzar († 1004), *mylqa* (vocalització incerta com a *milqa* o *myálqa*) en l'anònim sevillà de c. 1100 com a nom romànic d'una mena d'alfals o trepadella, veg. Simonet, s. v. *mielca* i Asín, p. 181. Cast. des de 1505 (com a cast. *mielgas*: yerva *PAlc.*); port. *malga*, ben representat en la toponímia port. i cast., en la nota de Silveira sobre *Melgaço* (Minho), *RLus.* xvii, 118. It. *mēlica*, *melga*, molt documentat en parlars i toponímia de l'Alta Itàlia, per Aebischer (*ZRPb.* LXV, 436-7) i per MIELGA, DCEC/DECH. *Melica*, *milica*, documentat repetidament per Spitzer en baix llatí del S. xiii (*W. u. S.* iv, 139-40), *REW*, 5455. Però és que MELICA ja figura en glosses llatino-gregues, per exemple en una de transmesa en un ms. del S. x amb la traducció 'trèvol' (*CGL* III, 429.53); i *melca* en uns dels glossaris de l'Alta Edat Mitjana, que Kluge localitza a la Germània Inferior.

En llatí, diversos autors donen fe que hi havia una variant *melicus* de *medicus*, pròpia de la imperfícia vulgar, segons Columella, Varró, Plini etc. (Ernout, *Élém. Dial. Voc. Latin*, 197), si bé aquí no es tracta d'herbes sinó d'unes gallines anomenades *medicae*. Sobre el judici que mereix aquest canvi de -d- en -l-, almenys en gran part degut a la influència de MEL (perquè certs farratges d'aquest grup porten substància melosa), vegeu el meu article citat. En aquesta posició una *μ* catalana no pot venir de -l-, i sí una -l- de *μ*. Sens dubte de MEDICA esperaríem més aviat **meuga* o **metja* en català, però degué haver-hi compromís entre aquell i *melca* < MELICA.

DERIV.: *Melgò* [Lab. 1840]: «*Medicago minima* Lam.», Serradell (*Sota Terra*, *Cl. Munt.* I, 126). M'és conegut de Pall. i Ribag.: *melgò* a Cardós i Vall Ferrera, herba tòxica que es fa entre els cereals, si les vaques en mengen s'inflen. A la Vall de Boí: *meligó* a Barruera (1953) i *meligó* o *miligó* tots dos a Boí i a Taüll (1969, 70, 77): es fa en els prats muntanyencs, on n'he vist molta i sovint, i si en mengen molta les vaques s'unflen: floreta esfèrica moradenca o mig-rosada, s'assembla al trèvol però més petit, i vagament a la regalèssia però és més ampla. També a l'Alt Aragó: *milkón* Aragüés, *mielkón* Canfranc: agrada molt al bestiar i recorda la *coleta* (1966). També it. *melicone* o *melgone*, cf. *REW*, 5455.

En el fons deu ser el mateix el nom de l'*almegó* 'Melilotus officinalis': per tant és una papilionàcia afí a tot això i pot resultar fonèticament de *al-melgò* (dissím.? o...?), amb *al-* àrab aglutinat, i en efecte n'hi ha documentació mossàrab (Simonet, s. v.); el botànic sevillà dona *m-'l-q-w-n* que es pot transcriure *maliqún* o *mālqún* (certament no *melacon* com vol Asín, fundant-se en una impossible etimologia MELLACEUM), que el sevillà explica com **asali* 'mellífer', si bé relacionant-lo amb la broida (?); a les pp. 176-177 anomena quatre vegades una espècie de broida dita *mārāgún* que en romànic agamí s'anomenaria 'melera' (*milaira*).

Melgosa. *Melgot*. *Melgar*.

Melcienc (< *mal-seent*), V. *seure* **Melcoca*, *melcolat*, V. *mel* *Melcoratge*, V. *mercuri* *Meleca* Manacor: grosser arabisme dels portuaris de Porto-Cristo (inclusió impròpia de l'*AlcM*), àr. *mālīḡha* 'bona, bonica', avui usat vulgarment en el Marroc etc. com a exclamació: *meléḡ!* «c'est bien!, très bien!» *Melejar*, V. *mel* *Melena* (*mal-*), V. *melan-* *Melena* castellanisme intolerable, per *tofa* o *grenya* de cabells i *crinera* o *cabellera* del lleó etc.; quant a la del jou dels bous, en diuen *tosser* (*tošé*) (V. TOS) en el Baix Urgellet (Cabó, 1957), excellent i recomanable nom català d'aqueixa cosa

Melet, *meleta*, noms de peixos: semblen ser un mot italià dialectal que donaria la designació científica *Melletta phalerica* i que deu venir de l'it. *melletta* o *belletta* 'pòsit viscos o llim que deixen les aigües tèrboles' (del *belletto* 'coloret que es posen les dones',